

ririki ki te tima nui kotahi. Ko nga tima ririki i te tohora, ma te mihini e pupuhi. Ka mate te tohora, ka whakaitia ki te hau kia kore ai e totohu; ka waihotia kia maanu ana, ka whai ano te tima i etahi atu tohora, kia kore ra ano he tohora katahi ano ka hoki ki te kohikohi i nga mea mate. I kitea ai he mea titi he haki ki runga. I etahi wa e mate ana i te tima kotahi 10 tohora i te ra kotahi. Ko mutu te patu, ka paretetia ki te tima nui matua. Ka tae nga tohora mate ki te tima matua, ka hutia ma te puare kei te kei; hei te ekenga ki te taeke ka haehaea. Ko nga motuu ka tahuna hei hinu, ko nga iwi me era atu wahi hei waiakau. E taea ana te 20 tohora te haehae, te tahu i te ra kotahi.

NGA KUPU MO TE TIRITI O WAITANGI

He mea uaua rawa te korero mo nga tangata kua mate, me he mea ehara i te korero whakamihī a me he mea hoki aua tangata he tangata e whakanuia ana e te iwi na konei au i awangawanga ai mo enei korero aku kei patua au e te Iwi Maori mo te takakino i ta ratou whakapakoko—i ta tatou whakapakoko ngatahi, engari hoki ki toku nei whakaaro he uku nga waewae o taua whakapakoko pera ano me nga waewae o te tini o nga whakapakoko tangata. He nui rawa, he kaha rawa, no nga kupu whakamihī i uiui ai au. “E, e pono ana ranei tenei tu tangi o te reo?”

Hei tautoko i ta ratou pitihaana whakaara i te Tiriti o Waitangi ko te kauwhau tenei a Nga Ratana, “E ki ana nga tangata matau kua mate te Tiriti o Waitangi, kua pirau. “Engari kaore ratou i te mohio ko wai ma aua tangata matau, kaore ano he ingoa kia whakahuatia e ratou. Kei te tika tonu te kupu a Nga Ratana, maku e whakaingoa tetahi tangata. I Te Pipiwharauora Nama 90, wharangi 11, o Hepetema 1905, e kitea enei kupu:—

“I mea a Timi Kara (i te Paremete) kua he te Tiriti o Waitangi i a Te Pitiroi i te whakatuwheratanga i te hoko ki nga pakeha noa, i te whawhaitanga o te Iwi Maori ki te Kawanatanga, i nga ture hoki i oti i te Paremete, he Maori nei etahi o nga mema.”

I te wa i whakapuakina ai e Timi Kara enei kupu kua whakaaria e ia tana Ture Whakanohonoho Whenua Maori, i huaina taua wa ko te Ture Muru. I oho ai nga Iwi Maori me nga hoa pakeha o te Iwi Maori i te pakeke rawa o nga rarangi o taua ture. I runga i taua ture ka whai mana te Kawanatanga ki te rihi ki te hoko ranei i nga whenua Maori ahakoa kaore nga Maori i te whakaae. Ko te Pirc tenei a Timi Kara ara a te Kawangatanga o Te Hetana. I whakahengia tenei ture e te Apitihana, e Te Maahe, e Te Herehi, e Tianene; i kiia e ratou he takahi i te Tiriti o Waitangi. Te tika no muri mai, i te kaha pea o te whakahe, ka hoki nga whakaaro o